

Doğa Rehberliğine Bir Nefes: Bolu'nun Yürüyüş Yolları

Derleme Makalesi

Alperen KÖK

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yiyecek İçecek İşletmeciliği Anabilim Dalı, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi - alpkok.ak@gmail.com

Doç. Dr. Hande AKYURT KURNAZ

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü
handekurnaz@ibu.edu.tr

Özet

Doğa turizmi çevreye olan bilincin artması ve çevre korumasının yayılması ile birlikte tercih edilen bir turizm çeşidi olmuştur. Yürüyüş yollarının varlığı doğa turizminin önemli öğeleri arasında olmaktadır. Son yıllarda turist rehberliğinde uzmanlaşma konuları içerisinde yürüyüş yolları da yer almaktadır. Bolu sahip olduğu iklim elverişliliği, yayla açısından zengin çekiciliği ve doğal kaynakları ile doğa turizmi açısından belirli merkezler arasındadır. Ayrıca birbirinden farklı zorluk derecelerine sahip yürüyüş yollarına da ev sahipliği yapmaktadır. Yapılan bu çalışmanın amacı doğa turizmi kapsamında Bolu'nun sahip olduğu yürüyüş rotalarını belirlemektir. Araştırmanın deseni durum çalışması olarak belirlenmiştir. Yürüyüş yolları konusunda ayrıntılı bilgi edinmek amacı ile doküman analizi kullanılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda Bolu'nun yürüyüş yolları konusunda önemli bir kaynak destinasyon olduğu, yeni rotaların meydana getirilebileceği ve tanıtım sayesinde Bolu'nun yürüyüş yollarının rağbet göreceği belirlenmiştir. Ayrıca yapılan bu çalışma bölge kalkınması, bölge tanıtımının yapılması, rehberlikte uzmanlaşma ve yeni yürüyüş yollarının kazandırılması açısından önem taşımaktadır. Hem seyahat acenteleri açısından hem turist rehberliğinde uzmanlaşma açısından öneriler sunulacaktır.

Anahatar Kelimeler: Doğa Turları, Doğa Turu Rehberliği, Yürüyüş Yolları, Bolu

Hiking Trails of Bolu Within The Scope of Nature Tours

Abstract

Nature tourism has become a preferred type of tourism with the increased awareness of the environment and the spread of environmental protection. The existence of walking paths is among the important elements of nature tourism. In recent years, there are walking routes among the subjects of specialization in tourist guidance. Bolu is among the specific centers in terms of nature tourism with its climate suitability, rich attraction in terms of plateaus and natural resources. It also hosts walking paths with different difficulty levels. The purpose of this study is to determine the walking routes Bolu has within the scope of nature tourism. The design of the research was determined as a case study. Document analysis was used to obtain detailed information about the walking paths. As a result of the study, it has been determined that Bolu is an important source destination in terms of walking paths, new routes can be created and Bolu's walking paths will be popular with the promotion. In addition, this study is important for the development of the region, promotion of the region, specialization in guidance and gaining new walking paths. Suggestions will be presented for both travel agencies and specialization in tourist guidance.

Keywords: Nature Tours, Nature Tour Guidance, Hiking Trails, Bolu

Makalenin Künyesi: Kök, A. ve Akyurt Kurnaz, H. (2020). Doğa Rehberliği'ne Bir Nefes: Bolu'nun Yürüyüş Yolları *Turist Rehberliği Nitel Araştırmalar Dergisi*, 1(1): 66-78

Giriş

İş yaşamının stresli olan yönü insanları olumsuz etkilemektedir. Bu olumsuz duygulardan kurtulmanın bir yolu da doğada vakit geçirmektir. Doğa turizmi, son yıllarda dünyanın en büyük endüstrisinin en hızlı büyüyen sektörlerinden biri olmuş ve doğanın korunması konusunda önemli bir etken olarak tanımlanmaktadır (Balmford vd., 2009). Öyle ki son yıllarda doğal alanların değer kazanması, küresel olarak korunan alanlara yapılan ziyaretlerin sık bir şekilde gerçekleşmesinin sonucu olarak artmaktadır (Balmford vd., 2015). Doğal alanların ziyaret edilmesi, bireyler ve topluluklar için rekreasyon faaliyetleri gerçekleştirme, fiziksel ve zihinsel rahatlama sağlama ve hatta çevre bilincini teşvik gibi çok çeşitli faydalar sağlamaktadır (Newsome vd., 2013).

Turizm çekiciliklerini turistlere anlatan, onlara yol gösteren kişi turist rehberidir. Turist rehberi; ziyaretçilere kendi seçtikleri dilde bölgenin kültürel ve doğal mirasını yorumlayan kişidir (Sandaruwani ve Gnanapala, 2016). 2011 yılında Ap ve Wong tarafından yapılan çalışmada başarılı bir tur rehberinin görevini yerine getirirken tutkulu olması, insanları sevmesi, işine ilgi duyması ve insanlara samimi davranması gerektiğini belirtmiştir (Ap ve Wong, 2011). Son birkaç yılda turizm, karmaşık bir hizmet endüstrisi haline gelmiştir. Turistleri memnun etmek için destinasyonlar ellerinden gelenin en iyisini yapmaktadır. Bu bakımdan turist rehberleri turizm endüstrisinin önemli bir bölümünü temsil etmektedir. Turist rehberleri, ülkesini ve yerel topluluğu iyi bir şekilde temsil etmeli ve belirli bir destinasyonun en önemli ve en ilginç manzaralarını göstermelidir. Turist rehberi olabilmek için uygun eğitim ve uygun bir sertifika almak gerekmektedir. Turist pazarının ihtiyaçları ve gelen turist grupları dikkate alınarak, turist rehberleri yeterince hazırlanmalıdır (Lovrentjev, 2015). Bu noktada uzmanlaşma kavramı ortaya çıkmaktadır.

Günümüzde gerçekleşen turizm faaliyetleri kitle ve özel ilgi turizmi olarak ikiye ayrılmaktadır. Özel ilgi turizminin alt dallarından biri olarak önem arz eden doğaya turizmidir (Köroğlu vd., 2012). Doğa yürüyüşleri kendi içinde türlere ayrılmaktadır. Uzun soluklu olan ve kamp ile desteklenene yürüyüş yürüyüş (trekking), kısa süreli olana hiking ve zor koşullarda uzun soluklu olana keşif gezileri (expedition) adı verilmektedir (Baran ve Özoğul, 2020).

Doğa turizminin önemli bir ilgi alanı olan yürüyüş yolları, rehberlikte uzmanlaşma alanlarından biri olmakla birlikte popüler bir turizm etkinliğidir. Her tip turist için uygun bir aktivite olmakla birlikte Bolu oldukça uygun bir coğrafyaya sahiptir. Bolu ile ilgili çalışmaların sayıca az olması, turist rehberliğinde uzmanlaşmaya önem vermesi, yürüyüş yollarını tanıtmaya açısından araştırma önemliliğini korumaktadır. Yapılan araştırmanın amacı da Bolu'nun yürüyüş rotalarını belirlemektir. Bu nedenle araştırma alanı ile ilgili detaylı bilgiye sahip olmak istenmesinden dolayı doküman analizi veri toplama aracı tercih edilmiştir. Ayrıca bu çalışma devam eden bir çalışma zincirinin ilk basamağı olmaktadır.

Turist Rehberliği

Turist rehberi, ziyaretçilere kendi seçtikleri dilde bölgenin kültürel ve doğal mirasını yorumlayan kişidir (Ap ve Wong, 2001; Khalifah, 2007; Huang ve Simkin, 2009; Skanavis ve Giannoulis, 2009; Huang, Hsu ve Chan, 2010; Min, 2011; Tetik, 2017). Turist rehberleri turistlerle en çok iletişim halinde olan kişiler olduğundan turizm faaliyetlerinin en önemli bileşeni olarak kabul edilmektedir (Tang ve Chang, 2006: 19).

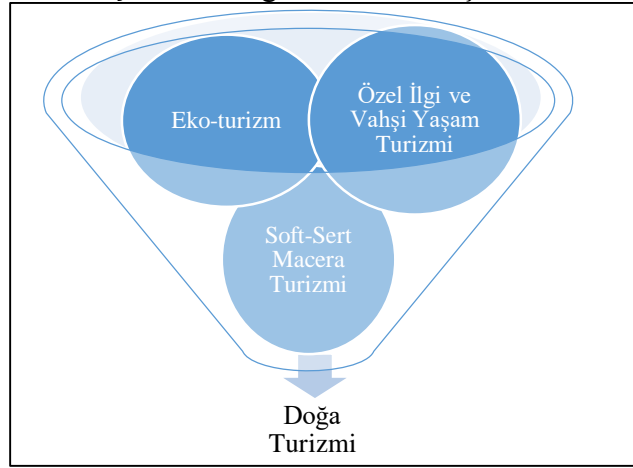
6326 Sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu ve 28568 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği'ne göre turist rehberi; "*Seyahat acenteciliği faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla kişi veya grup hâlindeki yerli veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak ülkenin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal veya benzeri değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılarak gezdirilmesini veya seyahat acenteleri tarafından düzenlenen turların gezi programının seyahat acentesini yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acente adına yönetilmesi*" olarak tanımlanmaktadır (Resmi Gazete, 2014).

Geçmişten günümüze geldikçe turist rehberliği mesleğinde uzmanlaşma çalışmalarının önem kazandığı görülmektedir. Turizm çeşitliliği ile doğru orantılı olarak artış gösteren farklı alanlarda uzmanlıklar oluşmaya başlamıştır (Kök vd., 2020). Destinasyona, turizm çeşitliliğine ve özel ilgi alanlarına göre çeşitlilik gösteren bir alanda uzmanlaşan rehberler bu alanda gelişen turlara rehberlik etmektedir (Güven vd., 2018). Rehberlerin uzmanlık alanları tarihi dönemler, mimari, din ve kültürel alanlar olabileceği gibi doğa yürüyüşü, dalış gibi daha özel alanlarda olabilmektedir (Çakmak, 2018). Turist rehberliği mesleği sahip olduğu mesleki özellikleri gereği kendini güncel tutan bir meslektir. Ayrıca bilginin en çok gerekli olduğu bir meslek olarak da görülebilmektedir.

Doğa Turizmi ve Bolu

Kavramsal farklılıklar bağlamında, çeşitli araştırmacıların farklı bakış açılarını sunmak turizm çeşitlerinin kavranması açısından özellikle önemlidir. Her tür doğa turizmi, içeriğindeki farklılıklarına rağmen kitle turizmine alternatif olarak meydana gelmiştir. Çoğu araştırmacıya göre doğa turistinin memnuniyet kaynağı doğal çevre ile olan etkileşim olmakla birlikte doğa turizminin aslında doğal ortamda gerçekleşen her türlü turizm etkinliği olduğu konusunda hemfikirdir (Goodwin, 1996; Blamey, 2001).

Şekil 1: Doğa Turizmi Bileşenleri

Kaynak: Tourism News South Wales, 2013.

Doğa turizmi çeşitli alt kümelerden meydana gelerek geniş bir turist ağına sahiptir. Bu alt kümeler eko-turizm, özel ilgi ve vahşi yaşam turizmi, soft-sert macera turizmi olarak yer almaktadır. Bu üç turizm türünün birleşiminde doğa turizmi meydana gelmektedir (Tourism News South Wales, 2013). Doğa turizmi etkinlikleri açısından korunmakta olan doğal alanlar, doğal alanların etrafında bulunan kültürel ve doğal peyzaj elemanları son derece önem arz etmektedir. Bunun yanı sıra korunmakta olan doğal alanlarda yapılan doğa turizmi kökenli etkinlikler sürdürülebilirlik açısından da son derece kıymetlidir. Koruma ve kullanma dengesiyle turizm planlamayı yönlendirip bu doğal alanlarda etkinliklerin yapılabilmesine zemin hazırlamaktadır (Arslan, 2019).

Bolu ili Batı Karadeniz Bölgesinde yer almaktadır. Kuzeyinde Zonguldak, kuzeydoğusunda Karabük, doğusunda Çankırı, güneyinde Ankara, güneybatısında Bilecik ve Eskişehir, batısında da Düzce ve Sakarya illeri bulunmaktadır. İstanbul ve Ankara illerinin geçiş güzergahında olmasından dolayı ulaşım elverişliliğine sahip olup önemli bir konumdadır. Bolu ili, karayolun çevresinde gelişmiştir. Bu açıdan kuzey ve güney olmak üzere iki kısma bölünmüştür. Bolu ilinin en önemli ovasıdır. Yaylalar, Bolu ilinin önemli geçim kaynağı olan hayvancılığın merkezi olmakla birlikte popüler olan turizm çekiciliklerinin başında gelmektedir. Yoğun orman örtüsünün bulunması nedeniyle doğa turizmi açısından da elverişli bir konumdadır. Doğal güzellikleri incelendiğinde gölleri de önemli bir potansiyele sahiptir. Ayrıca inanç turizmine yönelik çeşitli turizm merkezleri de yer almaktadır. Temel olarak Bolu ilinde doğa temelli turizm türleri ve sahip olduğu termal turizm olanakları ile yılın tüm aylarında turizm etkinliğinin gerçekleştirilebileceği görülmektedir (Bolu İli Raporu, 2018).

Bolu ilinin sahip olduğu doğa turizmi bilgilerine göre; % 64'ü ormanlarla kaplı bir bitki örtüsü bulunmaktadır. Sahip olduğu doğal güzelliklerin turist çekiciliği açısından önemi büyüktür. Bu doğal güzellikleri ile Bolu yurt içi ve yurt dışından her yıl önemli sayıda ziyaretçi kabul etmektedir. 2019 yılı'nın verilerine göre; Abant Gölü'nü 910.435, Gölcük Tabiat Parkı'nı 571.040, Yedigöller Milli Parkı'nı 252.247 kişi, Bolu ilinin diğer korunan alanları olan Beşpınarlar'ı 2.521, Sünnet Gölü'nü 24.590, Sülüklügöl'ü 14.415, Göksu'yu 7.454, Karagöl Tabiat Parkı'nı 5.958 kişi ile Yeniçağa Gölü'nü de 1.500 kişi ile toplam 56.438 kişi olmak üzere korunan alanlarını toplam 1.790.160 kişi gününbirlik olarak ziyaret etmiştir. Bolu turizm türleri açısından incelendiğinde, doğa turizminin başlıca turizm türlerinden biri olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca tanıtım faaliyetlerinin artması ile ziyaretçi sayılarının daha da artacağı; konaklamalı turist tipinin de yaygınlaşacağı belirtilmektedir (Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

Doğa Turizmi Rotaları

Turistlerin son yıllarda artış gösteren ilgileri doğal ortamlara, tahrip olmamış yerlere ve kültürel miras alanlarına olmaktadır. Bu sebeple işletmeler daha fazla turiste ulaşabilmek adına ürün çeşitlendirme yapmaktadır. Ayrıca kamu yerel yönetimi ve ulusal turizm örgütlerinin destekleri ile alternatif turistik mekânlar oluşturmaktadır. Bunlara örnek olarak "turizm güzergâhları/rotaları" kavramları gündeme gelmektedir (Kervankıran ve Çuhadar, 2014). Lourens 2007'de yaptığı çalışmada turizm rotaları; çeşitli faaliyet ve cazibe merkezlerini tek çatı altında bir araya getirip ürün ve hizmet geliştirilmesi ile girişim fırsatlarını canlandırdığını belirtmiştir (Lourens, 2007).

Turizm rotaları kapsadığı alanlarca ve mesafeleri açısından farklılıklar gösterebilmektedir. Bölgesel, uluslararası ya da yerel olabilen rotalar içerdikleri önemli turistik kaynaklar sayesinde özellikle az gelişmiş bölgelerin ekonomik kalkınmaları açısından önem arz etmektedir (Kervankıran ve Çuhadar, 2014). Bu rotalarla aynı zamanda diğer bölgelere oranla daha az turist alan kırsal alanların pazarlaması yapılabilir. Buradan hareketle tematik çekiciliği olan turistik bölgelerin pazarlamasında turizm rotalarının katkısı yadsınmaz (Erşen vd., 2016). Turizm rotalarının oluşturulmasındaki temel amaçlar göz önüne alındığında ziyaretçilerin bölgede kaliteli vakit geçirmesini sağlamak, yerel ekonominin desteklenmesi için yalnız başına çok yüksek çekicilik değeri olmayan aktivitelerin birleştirilmesi olarak sıralanabilir. Bu şekilde oluşturulan sinerjik yapı ile daha kuvvetli turistik çekicilik elde edilebilir ve küçük turistik merkezlerinin kolektif destinasyonlar olması sağlanabilir (Türker, 2013).

Bolu sahip olduğu 8 ilçesi ile birlikte birbirinden farklı turizm cazibe merkezlerini barındırmaktadır. Bolu ilinde 14 doğal göl, 150'inin üzerinde gölet, 320 yayla yer almaktadır. 9 adet tabiat parkı ve 1 milli park bulunmaktadır. 3 tabiat koruma alanı, 2 orman içi dinlenme yeri, 3 yaban hayatı geliştirme sahası, 2 sulak alanı ve travertenleri ile birçok turizm çeşitliliğine ev sahipliği yapmaktadır (Bolu İli Doğa Yürüyüşü Parkurları, 2019). Bolu'nun doğa turizmi potansiyeli, yaylaların varlığı ile güçlenmektedir. Bolu'da yer alan yaylalar ve sahip olduğu yaylacılık kültürünün tarihi, yüzyıllardan beri devam etmektedir. Yaylaların çoğu ekonomik geçim olan hayvancılık üzerine kullanılması ile birlikte yaylalar genellikle Mayıs ayından Eylül ayına kadar ziyaret edilmektedir. Özellikle yaylalarda eski yayla evlerinin yer alması önemli bir çekicilik olmuştur. Bu özellikler ve bilgiler doğrultusunda Bolu doğa turizmi açısından olması gereken tüm özellikleri kendi içerisinde barındırmaktadır. Bolu yayla, doğa ve ekoturizm açısından önemli bir potansiyeli olan bölge konumundadır (Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020).

Bolu rotaları kapsamında toplam uzunluğu 3.000 km civarında olan, 185 adet çeşitli uzunluklarda ve zorluk derecelerine sahip yürüyüş yolu bulunmaktadır. Bu parkurların işaretlenmesi, tabelalandırılması ve tanıtım çalışmaları devam etmektedir. Ayrıca il genelinde 32 yürüyüş parkuru tamamlanmış olup, yürüyüş yolları uzmanlığı açısından verimli bir bölge olarak turizm çekiciliği haline gelmeye başlamıştır (Bolu İli Doğa Yürüyüşü Parkurları, 2019).

Araştırma Yöntemi

Yapılan araştırmanın konusunu Bolu'nun yürüyüş yolları oluşturmaktadır. Araştırmanın amacı ise doğa turları kapsamında Bolu'nun sahip olduğu yürüyüş yollarını belirlemektir. Araştırma kapsamında da derinlemesine bilgi elde edinmek istenmesinden dolayı nitel araştırma deseni tercih edilmiştir. Nitel araştırma deseni, araştırmayı yaklaşım yönünden belirlemeye çalışan ve bu yaklaşım çerçevesinde tutarlı bir şekilde ilerlemesini sağlayan bir stratejidir. Nitel araştırma desenleri bazı çalışmalarda araştırma geleneği, araştırma yaklaşımı ve araştırma stratejisi şeklinde de tanımlanmaktadır (Atauni, 2020). Creswell (2007)'e göre nitel araştırma desenler 5 kategoride incelenmektedir. Bu kategoriler ise kültür analizi, biyografi, fenomenoloji, kuram meydana getirme, durum çalışmasıdır. Araştırma konusuna ve amacına uygun olarak belirlenen araştırma deseni durum çalışmasıdır.

Durum çalışmasının bilinen bir özelliği temel olarak bir ya da birkaç olayı derinlemesine incelemedir (Yıldırım ve şimşek, 2005). Özellikle tek bir vakanın özelliğinin incelendiği de görülmektedir (Patton, 2002). Durum çalışmasının gerçekteştirilmesi ve yürüyüş yollarının ayrıntılı bir şekilde değerlendirmesi üzere araştırmanın yöntemi nitel veri toplama araçlarından biri olan doküman analizi ile desteklenmiştir (Yüksel ve Yüksel, 2004). Doküman analizi, araştırılması planlanan konu ile ilgili yazılı olan materyallerin sistemli bir şekilde incelenmesi anlamına gelmektedir (Yıldırım ve şimşek, 2005). Dokümanlar tek başlarına kullanıldığı gibi farklı veri toplama araçları ile birlikte de kullanılmaktadır. Araştırmaları tamamlamak, doğrulamak ve desteklemek için değerlendirilen bir veri toplama aracıdır (Kıral, 2020). Öncelikle yapılan araştırma kapsamında doğa rehberliğinde yürüyüş yolları açısından Bolu ili incelenmeye çalışılmıştır. Bolu ile ilgili ulaşılabilen dergi, kitap, broşürler aracılığı ile detaylı bir doküman analizi yapılmış olup, Bolu'nun sahip olduğu yürüyüş rotaları hakkında bilgi sahibi olunmuştur. Bu bilgiler Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün yapmış olduğu yayınlarla da desteklenmiştir. Elde edilen bilgiler Corbin ve Strauss (2008) doküman analizi ile ilgili yapmış oldukları sınıflandırmaya göre incelenmiştir. Bu bağlamda elde edilen dokümanlar gözden geçirme, okuma ve yorumlamaya tabi tutulmuştur.

Bolu Doğa Yürüyüş Rotalarına Ait Bulgular

Bolu doğa yürüyüşü rotalarına ait bulgular incelendiğinde öncelikle Bolu'nun var olan yürüyüş yolları hakkında bilgi verilmiştir. Ardından Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün kaynak olarak katkılarıyla Bolu'ya ait yürüyüş yolları incelenmiş, doküman analizi ile farklı yürüyüş yolları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bolu Yürüyüş Yollarına Bir Bakış

Yürüyüş yolları doğa turizminin temel çekiciliklerinden biri olmakla birlikte, turist rehberliğinde uzmanlaşma açısından da önemlidir. Turistlerin çevreye olan ilgisi arttıķça, yeni yürüyüş yollarının keşfi de muhtemel olmaktadır. Yürüyüş yolları; şehrin stresli ortamından kaçmak isteyen turistler için birebir turizm çekicilikleri haline gelmiştir. Buradaki turizm aktivitesinin kaliteli bir şekilde yapılması için ise turist rehberlerinin yürüyüş yolları konusunda uzman olması gerekmektedir.

Bolu sahip olduğu orman örtüsünün zenginliği, çevre illere olan yakınlığı, köyleri, flora ve fauna açısından benzersiz bir cazibeye sahip olması nedeniyle son yıllarda oldukça dikkati çeken bir destinasyon haline gelmiştir.

Tablo 1: Bolu Yürüyüş Yolları

Parkur Adı	Uzunluk	Zorluk Derecesi	Özellik
Bolu Kent Ormanı Parkuru	12 km.	6/3	Bolu şehir merkezine yakın mesafede bulunan parkur kolay bir güzergaha sahiptir. Tamamen orman içinde yer alan bölgede yabani hayvanlar bulunabilmektedir.
At Yaylası – Hayrettin-i Tokadi Parkuru	12 km.	6/3	Bolu merkeze yakın mesafede bulunan parkur içinde doğada yaşayan yılkı atları ile karşılaşılabilir. Bölgede At Yaylası grubu içinde bulunan yaylalar (Paşaköy, Sandallar, Çivril, Kılıçarslan) bulunmaktadır. At Yaylasının güney kısmında bulunan ve Yel Suyu olarak adlandırılan kaynak suyunun şifalı olduğuna inanılır. Ayrıca parkurun bitiminde asırlık meşe ağaçları içinde bulunan Hayrettin-i Tokadi Hazretlerinin Türbesi ziyaret edilebilir.
Gölcük – Üçgöl Yolu Parkuru	8 km.	6/3	Bolu merkeze 14 km. mesafede bulunan Gölcük Tabiat Parkından başlayan parkurda orman içinden devam edilerek Karacasu yaylası ve göleti ile Amcabey gölü görülebilir. Orta zorlukta olan parkur doğal yaşam içinde bulunmaktadır.
Gölcük – Demirciler Köyü Parkuru	10 km.	6/3	Gölcük Tabiat parkından başlayan parkur orta zorlukta bir iniş parkurudur. Çamyayla ve Demirciler köylerinde sonlanmaktadır.
Kökez Tabiatı Koruma Alanı – Gölcük Parkuru	12 km.	6/5	Bolu merkeze yaklaşık 20 km. mesafede bulunan çok yaşlı köknar ağaçlarının bulunduğu Kökez Tabiatı Koruma alanından başlayan parkurda orman içinden devam edilerek Gölcük Tabiat Parkına ulaşılmaktadır. Parkurun orta bölümünde Susuzdu Şelalesi ilginç bir görüntüye sahiptir.
Araştırma Ormanı Parkuru	7,5 km.	6/3	Bolu merkeze yaklaşık 22 km. mesafede bulunan parkur bölgenin zirve kısmında yer almaktadır. Hıdırşeyhler, Seyit ve Doğancı yaylalarından geçen parkur üzerinde küçük bir gölet bulunmakta ve Seben yolu Karacasu yaylası girişinde sona ermektedir.
Aladağ Yaylaları Parkuru			Kızık Yaylasından başlayıp yine aynı yaylada sona eren parkurda Değirmenözü, Okçular Yaylası, Örencik ve Demirciler yaylaları ile Aladağ Göksu Göleti ve Aladağ İzcilik Kampı bulunmaktadır.
Kartalkaya – Karapınar Yaylası – Aladağ Parkuru	14,5 km.	6/3	Bolu şehir merkezinin 38 km. güneydoğusunda bulunan Kartalkaya Kayak Merkezi oteller bölgesinden başlayan parkurda zirveden devam edilerek, Karapınar Yaylası ve Aladağ yaylaları bölgesine iniş yapılmaktadır.
Kartalkaya – Kındıra Yaylası Parkuru	7 km.	6/3	Kartalkaya oteller bölgesinden başlayan parkur dere içinden devam ederek Kındıra yaylasında son bulmaktadır. 7 km.lik kolay bir parkurdur.
Yedigöller Yolu Ayıkaya – Tuzak Yayla Parkuru	7 km.	6/4	Yedigöller yolu üzerinde bulunan Ayıkaya Tabiat Parkından başlayan parkur üzerinde 1790 metre yüksekliğe çıkılır ve yer yer uçurumlar bulunmaktadır. Bölgede doğal yaşam devam etmektedir. 7 km. olmasına rağmen zor bir parkurdur. Manzarası oldukça etkileyicidir.
Yedigöller Kapankaya – Anıt çam – Gülenkayalar Parkuru	6 km.	6/4	Yedigöller Milli Parkının 5 km. kuzeyinde bulunan Kapankaya mevkiinden başlar. Anıt çam mevkiinden devam eden parkur Yedigöller Milli Parkı içinde bulunan Gülenkayalar mevkiinde son bulmaktadır. Parkurun başlangıcında bulunan manzara seyir yerinden ve parkur içinde çeşitli bölgelerden Yedigöller Milli Parkı kuşbakışı olarak görülebilmektedir. Kısa olmasına rağmen zor bir parkurdur.
Yedigöller Eltendere Parkuru	10,5 km.	6/4	Yedigöller Milli Parkı içinde alternatif bir ulaşım yolu olan Eltendere güzergahı üzerindedir. Çoğunlukla çıkış parkuru olduğundan zor bir parkurdur.
Efsunlulalık – Gökbuladan – Sarıçam Parkuru	22 km.	6/4	Bolu'ya 24 km. mesafede Yığılca yolundan başlayan parkur, Karakaya yaylasından geçmektedir. 22 km. lik uzun bir parkurdur.
Abant Tepesi – Çetmi Yaylası – Yamaç	12 km.	6/3	Bolu merkeze 34 km. mesafede bulunan Abant Gölü Tabiat parkından itibaren Mudurnu istikametine giden 3 km. mesafeden başlayan parkur üzerinde Abant Gölü kuşbakışı olarak görülmektedir. Güzergah üzerinde Çetmi ve Örencik yaylalarında mola verilebilmektedir. Parkur üzerinde bulunan Abant tepelerinde yamaç paraşütü

Yürüyüş Parkuru			yapılabilecek uygun yerler bulunmaktadır. Parkur sonunda Abant Gölü girişinde bulunan Tabiat Müzesi ziyaret edilebilmektedir.
Mudurnu Alpagut Köyü ve yaylası – Abant Gölü Parkuru	14 km.	6/3	Abant Mudurnu yolu üzerinde bulunan Alpagut Köyünden başlayan parkurda 861 metreden 1500’l� rakımlarda bulunan Alpagut yaylasına çıkılmakta devamında �epni yaylası istikametinden Abant G�l�ne inilmektedir.
Akçaalan – Derece�ren - Feruz Yaylası – Abant Gölü	21 km.	6/4	Bolu Abant Yolu üzerinde bulunan Akçaalan Köyünden başlayan parkur 21 km. uzunluğunda bir çıkış parkurudur. Parkur �zerinde Derece�ren Köyü, Feruz Yaylası ve 1674 m. Rakımında Abant (Keltepe) Sivri�altepeye ulaşılır. Devamında Mudurnu Abant yolu istikameti ile 1342 rakımında bulunan Abant G�l�ne ulaşılır. Güzergah �zerinde Abant G�l�n� kuşbakışı gören harika manzaralar bulunmaktadır.
Mudurnu Merkez – Karaarslan Parkuru	7,5 km.	6/3	Parkur Mudurnu Şehir merkezi bitiminde Babas Kaplıcasına giden yol üzerinden başlayarak Mudurnu kalesi kalıntıları yanından devam eder. Parkur halk arasında büyük bir veli olduğuna inanılan Karaarslan haziresinden geçmektedir. Parkur Mudurnu’ya hakim manzaralı yamaç sirtlarından devam ederek Mudurnu Şehir girişinde sona ermektedir. Kolay bir parkurdur.
Taşkesti Sarot – Ilica Parkuru	22 km.	6/5	Mudurnu Taşkesti beldesinde bulunan Sarot kaplıcası mevkiinden başlayan parkur 22 km. uzunluğundadır. 558 metre rakımdan başlayan parkurda 1500’l� rakımlara çıkılmakta ve Ilica deresi boyundan Ilica köyüne inilmektedir. Ilica köyünde 60 derece sıcaklığında tarihi Sarot hamamı bulunmaktadır.
Göynük �ubuk Gölü – S�l�kl� G�l – Tavşansuyu Parkuru	22 km.	6/4	Parkur, �ubuk Gölü Gölbaşı mahallesinden başlayarak 1400’l� rakımlarda bulunan �ubuk Yaylasına ulaşılmakta ve S�l�kl�g�l Tabiat parkı buradan kuşbakışı görülebilmektedir. S�l�kl�g�l’e ulaştıktan sonra Tavşansuyu mevkiinde parkur tamamlanmaktadır.
Göynük Soğukçam – Őelale – �atak Hamamı Parkuru	14 km.	6/3	Göynük Soğukçam Köyü Göynük ilçesinin 35 km. güneyinde olup, eski adı Germanos’tur. Parkur �zerinde “Su Harladı Şelalesi” adında yaklaşık 25 metreden dökülen harika bir Őelale bulunduğu parkur, �atak hamamı mevkiinde son bulur.
Seben Taşlıyayla Gölü Parkuru (Yürüyüş – Bisiklet)	23 km.	6/4	Bolu merkezin 30 km. güneyinde Seben yolu üzerinde bulunan Taşlıyayla göletinin yaylalar yolu girişinden başlayan parkur, g�l �vresini dolaşarak yine aynı yerde sona ermektedir. Parkur üzerinde bulunan yayla yerleşimlerinde kısa molalar verilebilir.
Muslar Kaya Evleri – Nevruz Tepe – Solaklar Kaya Evleri Parkuru	12 km.	6/4	Seben ilçemizin Solaklar Köyü girişinden başlayan parkur üzerinde Alpagut Köyü’ne ve ardından Muslar Kaya Evleri’ne çıkılmaktadır. Her yıl 21 Mart tarihinde geleneksel olarak Nevruz bayramının kutlandığı yer olan Nevruz tepesinin ardından Solaklar Kaya Evlerinde parkur sona ermektedir.
Yayla �ayırı – �eltikdere - Kınık�ı Kanyonu	23 km.	6/5	Bolu Kıbrısık Yolu üzerinde bulunan Yayla�ayırı mevkiinden başlayan parkurda yayladan devam edilerek kanyon i�ine oldukça zor bir parkura girilmektedir. Parkur 23 km. sonunda �eltikdere köyünde son bulmaktadır. Zor bir parkur olduğundan yöreyi bilen mihmandarla gidilmelidir. Parkur sonunda �eltikdere köyünde bulunan tarihi Bizans Kilise kalıntısı görülebilir.
Mengen G�k�esu – Őelaleler Parkuru	17 km.	6/3	Parkur G�k�esu Beldesi �orakkadirler Köyünden başlamaktadır. Hafif bir inişle farklı derelerde 2 adet Őelale ve doğa harikası kayın ağaçları arasından geçilerek G�k�esu Beldesinde parkur sona ermektedir.
Mengen Őirinyazı Parkuru	9 km.	6/3	Mengen B�rn�k Köyünde bulunan Őirinyazı G�l�nden başlayan ve aynı yerde son bulan parkur, 9 km. uzunluğunda ve oldukça kolay bir parkurdur.
Gerede Rumşah Yaylası – Mengen Geyikg�l� Parkuru	19 km.	6/4	Gerede’nin yaklaşık 12 km. kuzeyinde bulunan Rumşah yaylasından başlayan parkur üzerinde Geyikg�l� ve K�sekadılar Köyü bulunmaktadır. 19 km. uzunluğunda inişli ancak zor bir parkurdur. Parkur Mengen Pazarköy’de son bulmaktadır.

Keçi Kalesi – Gerede Parkuru	6 km.	6/3	Gerede ilçemizin kuzeyinde Arkut Dağı Kayak merkezi çıkışında Keçi Kalesi yol ayrımından başlayan parkur üzerinde ilk olarak Keçi Kalesi gezilebilir. Devamında Gerede istikametine inilen küçük bir kanyondan geçilerek Gerede şehir merkezine ulaşılır.
Dörtdivan Köroğlu Şelalesi – Köroğlu Zirve Parkuru	24 km.	6/4	Dörtdivan Kartalkaya yolu üzerinde bulunan Köroğlu mevkiinden başlayan zor bir parkurdur. Parkurda Köroğlu şelalesi ve devamında Çetikören yaylasının alt kısmından geçilerek 2397 rakımında Köroğlu zirvede son bulmaktadır.
Dörtdivan Yukarı Düğür – Köroğlu Zirve Parkuru	29 km.	6/4	Dörtdivan Yukarıdüğür köyünden başlayan parkurda Sayık ve Sorkun yaylası üzerinden Köroğlu zirveye çıkılmaktadır. 29 km. uzunluğundaki parkur oldukça zordur.
Kıbrısık – Köroğlu Zirve Parkuru	19 km.	6/4	Kıbrısık ilçe merkezi yakınında bulunan Köroğlu Dağ Evlerinden başlayan parkurda yol üzerinden devam edilir. Karadoğan Yaylasının doğu kısmındaki patika yolun kuzey istikametinden 2070 metredeki Köroğlu alt zirvesine ulaşılmaktadır. Zor bir parkurdur.
Kıbrısık Çivril Kanyonu – Elliönü Kaya Evleri Parkuru	9 km.	6/5	9 km. uzunluğunda ancak zor bir parkurdur. Kanyon içinde doğal yaşam devam etmekte olup, Elliönü kaya manastırı adı ile bilinen kaya evlerinde parkur son bulmaktadır.
Yeniçağa Gölü Kuş Cenneti Parkuru	19 km.	6/3	Yeniçağa İlçe merkezinde bulunan Yeniçağa Gölü kuş cenneti mevkiinden başlayan parkur, göl çevresini dolaşarak 19 km. sonunda yine göl kenarında sona ermektedir. Orta zorlukta bir parkurdur.

Kaynak: Bolu İli Doğa Yürüyüşü Parkurları, 2019.

Tablo 1'e göre Bolu ilinin yürüyüş yolları konusunda verimli bir çekiciliğe sahip olduğu belirlenmiştir. Farklı uzunluklarda çeşitli zorluk derecelerine göre birçok yürüyüş yolu yer almaktadır. Yürüyüş yollarının sayıca fazla olmasının bir sonucu olarak da Bolu iline gelen turlarda turist rehberlerinin bu alanda uzmanlaşmalarının faydalı olacağı tahmin edilmektedir. Çevre illerden yürüyüş yolları konusundan turlara ev sahipliği yapan Bolu'nun doğa turizmi açısından değerli bir kaynak olduğu unutulmamalıdır.

Tablo doğrultusunda yürüyüş yollarının genellikle turizm çekiciliğinde önemli bir yeri olan göller çevresinde olduğu görülmektedir. Belirli rotalarda yürüyüş yollarının eksik kaldığı, yeni yürüyüş yollarının keşfedilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır. Yürüyüş yollarının uzunlukları 6 km. ile 29 km. arasında değişmektedir. Zorluk derecelerine göre 15 yürüyüş yolunun 6/3 zorluk derecesine sahip olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda ortalama zorluk derecesi olan yürüyüş yolları ön plana çıkmaktadır. Yürüyüş yolları kapsamında Mengen ve Gerede'nin sayıca az yürüyüş yoluna sahip olduğu görülmektedir. Bu açıdan incelendiğinde yeni rotaların bu bölgeler civarında oluşturulabileceği belirlenmiştir.

Bolu Yürüyüş Yolları Yeni Rotalar

Bolu turizminin önemli bir potansiyeli olan doğa turizmi kapsamındaki yürüyüş yolları farklılık göstermektedir. Bahsedilen Tablo 1'de yer alan rotalara yeni yürüyüş rotaları da eklenmektedir. Bunun temel sebebi Bolu'nun böyle bir turizm türüne oldukça elverişli olmasıdır. Bazı rotalar Bolu'da başlayıp farklı illerde de bitmektedir. Böylece şehirlerarası yürüyüş parkurları da popüler olmaktadır. Eklenebilecek rotalar olarak (yenirota, 2020; Seben Kaya Evleri, 2020, Bolu İl ve Kültür Turizm Müdürlüğü, 2020);

- Yeniçağ-Kındıra-Mengen-Küçükkuş Parkuru
- Bolu-Kozlu-At Yaylası-Elmalık Parkuru
- Bolu-Tetemeçele-Çele Tepesi-Gurbettaşı-Sarıçam Orman Evleri-Çukurören Parkuru
- Mengen-İlyaslar Köyü-Keçikıran Tepesi-Eskipazar-Sofular-Yalakkuz Parkuru
- Bolu-Sarıalan İkisivri Tepesi-Çaygökpınar Yaylası-Yeniakçakavak Yaylası-Seben Yolu Parkuru

- Bolu-Merkeşler Köyü - al Dağı - Merkeşler Yaylası - Hayranlar Köy Parkuru
- Bolu-Kartalkaya-Resuldede Zirvesi - Tembel Yaylası - Sağlık Kayalığı Zirvesi- Dörtdivan, Yalacık Köyü Parkuru
- Bolu, Kıbrıscık Deve ren Köyü - Yellice Tepesi - Sakal Yaylası - ifte ayırılar - Alemdar Köyü Parkuru
- Bolu, Dörtdivan Yenipelitik Yaylası - Horhor Yaylası - Boztepe Zirvesi - Karapınar Yaylası - Tekkeköy Yaylası - Alabalık Tesisleri, Çamlıdere, Meşeler Yaylası Parkuru
- Bolu Aşaağı-Yukarı Ovacık Yaylaları - Aktaş Yangın G zетleme Kulesi - B n ş, Dağkarara, Havullu Yaylaları - Aktaş Köyü Parkuru
- Bolu Dörtdivan S leler Köyü - Yalacık Yaylası - Sivrig yn k Tepesi - G neyoluk Yaylası - Benli Yaylası Parkuru
- Gerede, ay ren G ney - Eğriova Gölü - Mengen, Akçakoca Yaylası - Akçakoca Köyü Parkuru
- Seben, Tazılar Yaylası - Kımıkı Vadisi - eltikdere Köyü, Kımıkı Mahallesi Parkuru
- Dörtdivan Kındıra Yaylası - Resuldede Tepesi - Dorukkaya Tepesi - Karakaya Yaylası - Sarıalan Yayla Gölü Parkuru
- Kıbrıscık,  keler - Köroğlu Zirve - Boz Tepe - Köroğlu Şelalesi - Dörtdivan Tekek y Parkuru
- Dörtdivan Köroğlu Ormanları - Sağlık Kayası Parkuru
- Işıkdağı Geçidi - Akhasan Yaylası - Karataş Tepesi - Saraycık Köyü Parkuru
- amlıdere G ney K y - Benli Yaylası, Mahya Tepesi - Sarayköy Yaylası - Kavak Tepesi - Sorgun Gölü Parkuru
- Gerede, Demirciler Yaylası - Hasat Yaylası - Yeşil ren Yayla Gölü - Kavakbaşı Tepesi – S leler Parkuru
- Yeniaağ, Kındıra - aydurt, K pl ce Parkuru
- Mengen Yumrutaş - Karanlık Vadi – K  kkuz Parkuru
- Bolu, Dörtdivan Tekkedere - Boztepe - Kapaklı - Köroğlu Deresi Parkuru
- Gerede, ay reng ney Yaylası - Naldöken Tepesi - Koumlar Yaylası - Kıncalar Mahallesi Parkuru
- Bolu, Kıbrıscık  keler Köyü - Köroğlu Tepesi - B l cekkaya Köyü Parkuru
- Bolu, Derece ren - Keltepe - Bulanık Yaylası Parkuru
- Bolu, Dörtdivan Sarıalan Yaylası - Karapınar Yaylası - ayg kpınar Yaylası Parkuru
- Bolu, Mesciele Köyü - ele Tepesi - Bağışlar Köyü Parkuru
- Gerede,  rencik, İmanlar, aağış, Kapaklı, Kurt, Karacadağdemirciler Yaylaları Parkuru sayılabilmektedir.

Ayrıca, Mengen Bölgesi'nin doğa yürüyüşleri açısından oldukça verimli olduğu incelenmiştir. Yeniaağ Bölgesi, Mengen Baba Hızır Türbesi, Akören Köyü, Eskipazar Köylerinde doğa yürüyüşleri yapılmaktadır. Bu yürüyüş yollarının olmasına rağmen Mengen Dorukhan Tüneli sonrası yolun sol tarafında bulunan doğal orman içindeki alanlarda yürüyüş yollarının tespiti ve durum analizi yapılabilmektedir. Bu bağlamda Orman Ağaçlandırma Müdürlükleri ile işbirliği yapılarak, çeşitli rota çalışmaları ile birlikte yürüyüş rotaları zenginleştirilmesi devam etmektedir.

Sonuç

Günümüzde turistlerin beklentileri sürekli değişmektedir. Bu beklenti değişikliği farklı turizm çeşitlerinin oluşmasına yol açmaktadır. Turizm eşitlerinin farklılaşması ile birlikte turist rehberliğinde de uzmanlaşma kavramı söz konusu olmuştur. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm  rg t 'ne göre doğa turizmi, turizm endüstrisinin önemli bir parçası haline gelmiştir (UNWTO, 2010). Doğa turizmi, doğal ortamların turizme kazandırılmasını sağlamaktadır (Weaver, 2008). Ayrıca, son yıllarda birçok ülke ve bölgede doğa turizmi, hızlı bir büyüme yaşamış olup (Balmford vd., 2009), yerel topluluklara ekonomik faydalar sağlamış ve böylece yoksulluğun azaltılmasına katkıda bulunmuştur. İnsanları doğa ile bağlayan bir turizm biçimi olarak (Hill, Curtin ve Gough, 2014), doğa deneyimi için doğa turizmi daha fazla ilgi

görmektedir (Hall, 2015). Bu ilginin belirgin nedenlerinden biri de şehirlerde doğadan kopuk bir şekilde yaşamın devam etmesidir (Macnaghten ve Urry, 1998).

Doğa, önemli bir turistik cazibe merkezidir (Fredman ve Tyrväinen, 2010). Türkiye farklı destinasyonlarda çeşitli turizm türlerine ev sahipliği yapan bir ülkedir. Çeşitli yeşil alanların olması, yeryüzü şekillerinin farklılaşması, iklim özelliklerinin çeşitliliği neticesinde doğa güzellikleri açısından önemli bir destinasyon olmaktadır. Türkiye'nin Batı Karadeniz Bölgesi'nin doğası ile ön plan çıkan şehirlerinden biri de Bolu'dur. Akyurt Kurnaz'ın 2020 yılında yapmış olduğu çalışmaya da göre Bolu denildiğinde turist rehberlerinin aklına gelen doğa, yeşil, göl kelimeleri olduğu belirtilmiştir. Bolu sahip olduğu doğa güzellikleri neticesinde doğa turizmi açısından önemli kaynaklara sahiptir. Araştırmanın amacı ve yöntemi doğrultusunda Bolu yürüyüş yolları açısından incelenmiştir. Yürüyüş yolları, katılımcıların ruhsal olarak rahatladıkları, farklı bitki örtüleri ile karşılaştıkları, diğer insanlarla iletişim kurdukları bir doğa turizmi aktivitesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yürüyüş yolları uzman rehberler tarafından eşlik edilerek yürünmeli, mutlaka gerekli malzemeler alınarak yola çıkılmalıdır. Parkurların zorluk derecelerine göre; kişiler kendilerini hazırlamalıdır. Bu bilgiler doğrultusunda yapılan bu araştırmanın amacı Bolu'daki yürüyüş yollarını belirlemek ve farklı alternatifler sunmaktır. Ayrıca doğa rehberliği yapabilecek olan rehberlerin hizmet kalitelerini arttırılmaları açısından verilen eğitimler büyük önem taşımaktadır. Bu eğitimlere örnek olarak özellikle Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından açılan rehberlik kurslarında, üniversitelerin ön lisans ve lisans eğitimi veren turizm rehberliği ya da turist rehberliği bölümlerinde sürdürülebilir turizm, turizm ve çevre, çevre, sürdürülebilirlik, doğa rehberliği, flora-fauna, eko-turizm gibi alanlarda eğitim verilmesi gerekmektedir. Bu alanda verilen eğitim, yetiyecek rehberlerin bu konuda daha bilinçli ve yetenekli olmalarını sağlayacaktır. Ayrıca özel ilgi alanlarından biri olarak da rehberlerin hem doğa turizmi konusunda hem de ilgi duydukları alanlar konusunda uzman olmalarının sağlanması ve uzmanlık sertifikalarını almaları amacıyla uzmanlaşma programlarının açılarak desteklenmelidir. Doğa rehberliğinde uzmanlaşmaya gidilmesi amacı doğrultusunda üniversitelerin, Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın, meslek kuruluşlarının, odaların ve derneklerin ortaklaşa yürüteceği uzmanlık eğitim programları açılmalı ve turizm sektöründe profesyonel olarak çalışan turist rehberlerinin ve turist rehberi adaylarının bu eğitim programlarına katılmaları sağlanmalıdır (Köroğlu vd., 2012).

Akyurt Kurnaz (2020)'a göre, Bolu sahip olduğu turizm çekiciliklerini pazarlama konusunda sıkıntı yaşayan bir destinasyondur. Bu açıdan hem Bolu ile ilgili yapılmış olan çalışmaların farkındalığını arttırmak hem de yürüyüş yollarını incelemesi yönüyle çalışmanın katkısı olduğu belirtilmektedir. Çünkü son yıllarda yürüyüş yolları turistler tarafından ilgi gören bir özel ilgi turizm alanı olmaktadır.

Gelecek çalışmalar açısından yürüyüş yollarını deneyimleyen turistlere yönelik araştırmalar yapılarak; yürüyüş yolları turist deneyimi çatısı altında araştırmaların yapılması mümkündür. Bolu'da mevcut olan yürüyüş yollarının çeşitliliği açısından farklı yürüyüş yolları da yer almaktadır. İlin sahip olduğu yaylalar, doğal güzellikler, tabiat koruma alanları, milli park, sulak alanlar, göller çerçevesinde yürüyüş yolları da çeşitlilik göstermiştir. Bolu ilinde 12 ay boyunca farklı güzergahlarda yapılabilecek önemli bir doğa turizmi çeşidi de yürüyüş yolları olmuştur. Bu çekiciliklerin tanıtımı sayesinde Bolu'da yürüyüş yolları daha bilinir bir hale getirilecektir. Seyahat acenteleri açısından, bu rotalar ile ilgili tur programları oluşturulmaya devam edilerek, tanıtımın arttırılması sağlanabilir. Ayrıca uzmanlık alanı olarak yürüyüş yolları konusunda Bolu'nun yürüyüş parkurlarının bir turizm güzergahı olması mümkündür. Bu yürüyüş yolları üniversite ve sektör işbirliği içerisinde çeşitli projelerde ele alınarak uluslararası düzeyde tanınabilir hale getirilebilir. Çünkü Bolu'nun en temel turizm problemlerinden biri tanıtımdır. Tanıtım konusunun hem seyahat acenteleri hem de diğer turizm paydaşları ile desteklenmesi mümkündür.

Teşekkür

Çalışmamıza vermiş oldukları katkılarından dolayı Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'ne, Sayın Fazıl Karaduman ve Haşim Ağca'ya teşekkür ederiz.

Kaynakça

- Akyurt Kurnaz, H. (2020). Bolu Turizm Potansiyelinin Turist Rehberleri Açısından Değerlendirilmesi, *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(1): 523-537.
- Ap, J. ve Wong, K. K. F. (2001). Case Study on Tour Guiding: Professionalism, Issues and Problems. *Tourism Management*, 22: 551-563.
- Arslan, E. (2019). Burdur’da Doğa Turizmi İle İlişkili Alternatif Rotaların Belirlenmesi, *International Journal of Geography and Geography Education*, (40): 332-346.
- Atauni. (2020). *Nitel Araştırma Desenleri*. http://acikders.atauni.edu.tr/pluginfile.php/77629/mod_resource/content/0/SEC.pdf. adresinden 1.12.2020 tarihinde temin edilmiştir.
- Balmford, A., Beresford, J., Green, J., Naidoo, R., Walpole, M. ve Manica, A. (2009). A Global Perspective on Trends in Nature-Based Tourism. <https://journals.plos.org/plosbiology/article?id=10.1371/journal.pbio.1000144> adresinden 28.10.2020 tarihinde temin edilmiştir.
- Balmford, A., Green, J. M. H., Anderson, M., Beresford, J., Huang, C., Naidoo, R., Walpole, M. ve Manica, A. (2015). Walk On The Wild Side: Estimating The Global Magnitude Of Visits To Protected Areas. *PLoS Biology*, 13(2), 1-6.
- Baran G cl t rk, G. ve  zoğul, G. (2020). Doğa Y r y şlerinde Rehberlik Uygulamaları, (Editör) Altıntaş, V. ve T rkmenadağ, Z.: *Alternatif Turizmde Rehberlik Uygulamaları Güncel Yaklaşımlar*, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Blamey, R. (2001). *Principles of Ecotourism*, D.B. Weaver, CABI Publishing, Wallingford.
- Bolu İli Doğa Yürüyüşü Parkurları. (2019). <https://bolu.ktb.gov.tr/Eklenti/76149,yeni-kitapcik-yuruyus-yollari-2019pdf.pdf?0>. adresinden 28.10.2020 tarihinde temin edilmiştir.
- Bolu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2020). *Doğa Turizmi*. <https://bolu.ktb.gov.tr/> adresinden 28.10.2020 tarihinde temin edilmiştir.
- Bolu İli Raporu. (2018). *Bolu İli Raporu*. <https://sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Bolu-İli-Raporu%E2%80%8B.pdf>. adresinden 28.10.2020 tarihinde temin edilmiştir.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry And Research Design*. Thousand Oaks: Sage.
- Corbin, J. ve Strauss, A. (2008). *Basics Of Qualitative Research: Techniques And Procedures For Developing Grounded Theory*. Thousand Oaks: Sage
- akmak, T. F. (2018). *Turizm Endüstrisinde Kriz Yönetimi: Turist Rehberleri  zerine Bir Alan Araştırması*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Erşen, G., Yüncü, H. R., Metin, T. C. ve abuk, A. (2016). *Gastronomi Turizminde Yeni Açılımlar: Karaburun Zeytin Rotalarının Coğrafi Bilgi Sistemleri ile Analizi*, Gastronomi Turizmi Kongresi. Balıkesir.
- Fredman, P. ve Tyrv inen, L. (2010). Frontiers In Nature Based Tourism. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 10(3): 177–189.
- Goodwin H. (1996). In Pursuit of Ecotourism, *Biodiversity and Conservation*, 5(3): 277-291.
- Güven, A.,  nal, C., ve Caber, M. (2018). Turist Rehberliği Uzmanlaşma Eğitiminde Farkındalık Yaratma: Turizm Paydaşlarına Yönelik Bir Durum alışması, (Editör) Hacıoğlu, N., Avcıkurt, C., Kılıç, A. ve Yıldırım, H. U.: *Turist Rehberliği  zerine Güncel Araştırmalar*, Ankara: Detay Yayıncılık.

- Hall, N. A. (2015). *Aesthetic Perception, Nature And Experience*. <https://era.ed.ac.uk/bitstream/handle/1842/9857/Hall2014.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden 28.10.2020 tarihinde temin edilmiştir.
- Hill, J., Curtin, S. ve Gough, G. (2014). Understanding Tourist Encounters With Nature: A Thematic Framework. *Tourism Geographies*, 16(1): 68-87.
- Huang, S., Hsu, C. H. C. ve Chan, A. (2010). Tour Guide Performance and Tourist Satisfaction: A Study of the Package Tours in Shangai. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 34(3): 3-33.
- Huang, Y. ve Simkin, K. (2009). Chinese Professional Tour Guides' Perceptions of Roles and the Implied Challenges in Intercultural Communication. *US-China Foreign Language*, 7 (8): 11-21
- Kervankıran, İ. ve Çuhadar, M. (2014). *Turizm Rotalarının Oluşturulmasında Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Önemi*, III. Disiplinlerarası Turizm Araştırmaları Kongresi, Aydın.
- Khalifah, Z. (2007). *Tour Guides Performance in Malaysia: Application of the Importance Performance Analysis*, Çanakkale Onsekiz Mart University International Tourism Biennial, 642-650.
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi, *Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 15, 170-189.
- Kök, A., Karahan, S., Kurnaz Akyurt, H. ve Kurnaz, A. (2020). *Turizm Rehberliği Öğrencilerinin Gastronomi Rehberliğine Bakış Açısı*, MTCON'20 Kıtalararası Turizm Yönetimi Konferansı Bildiriler Kitabı, 1178-1183
- Köroğlu, Ö., Köroğlu, A. ve Alper, B. (2012). Doğaya Dayalı Gerçekleştirilen Turizm Faaliyetleri İçerisinde Turist Rehberlerinin Rollerini Üzerine Bir İnceleme. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, (1): 131-139.
- Lourens, M. (2007). *The Underpinnings for Successful Route Tourism Development in South Africa*. University of the Witwatersrand, Masters Thesis, Johannesburg.
- Macnaghten, P. ve Urry, J. (1998). *Contested Natures*. Thousand Oaks-CA: Sage.
- Min, J. C. H. (2011). A Short-Form Measure for Assessment of Emotional Intelligence for Tour Guides: Development and Evaluation Tourism Management, *Tourism Management*, 33(1): 155-167.
- Newsome, D., Moore, S. A., ve Dowling, R. K. (2013). *Natural Area Tourism: Ecology, Impacts And Management*, Sydney: Channel View Publications. Publishing, Wallingford.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative Evaluation And Research Methods*. Newbury Park: Sage
- Sandaruwani, J. R. C. ve Gnanapala, W. A. C. (2016). The Role Of Tourist Guides And Their Impacts On Sustainable Tourism Development: A Critique on Sri Lanka. *Tourism. Leisure and Global Change*, 3: 62-73.
- Seben Kaya Evleri. (2020). <http://sebenkayaevleri.com/seben/yuruyus-yollari>. adresinden 28.10.2020 tarihinde temin edilmiştir.
- Skanavis, C. ve Giannoulis, C. (2009). Improving Quality of Ecotourism Through Advancing Education and Training for Ecotourism Guides. *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 5(2): 49-68
- Tang, C. Y. ve Chang, J. C. (2006). *An Investigation Of Service Quality Between The Licensed And Un-Licensed Tour Leaders*, The 7th Biennial Conference on Tourism in Asia, Jeonju.

Tetik, N. (2017). Srdrlebilir Turizm Ynetiminde Turist Rehberliği, (Editr) Gzel, F.  . Altıntaş, V. ve Şahin, İ.: *Turist Rehberliği Araştırmaları  ngrler ve Uygulamalar*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Tourism News South Wales. (2013). <https://outdooreconomy.com/wp-content/uploads/2013/08/Tourism-New-S.-Wales-defining-nature-tourism.pdf>. adresinden 3.11.2020 tarihinde alınmıştır.

Turist Rehberliği Meslek Kanunu. (2014). *T.C. Resmi Gazete*. 26 Aralık 2014

Türker, N. (2013). Batı Karadeniz Bölümü Ekoturizm Kaynaklarının Değerlendirilmesi ve Bir Ekoturizm Rotası  nerisi, *The Journal of Academic Social Science Studies, International Journal of Social Science*, 6(4): 1093-1128.

Unwto. (2010). *Annual Report 2010*. The World Tourism Organization.

Weaver, D. (2008). *Nature Based Tourism*, John Wiley-Sons. Australia.

Yenirotta. (2020). *2020 Yılı Gnbirlik Etkinlikler*. <http://yenirotta.com/rota.html> adresinden 28.10.2020 tarihinde temin edilmiştir.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seğkin Yayıncılık.

Yüksel, A. ve Yüksel, F. (2004). *Turizmde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Turhan Kitabevi.